

Stanowisko Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego w sprawie standardów kształcenia pielęgniarek na studiach pierwszego i drugiego stopnia

Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie stoi na stanowisku, iż ustalaniu i modyfikacji standardów kształcenia powinien towarzyszyć proces budowania systemu ich oceny, bowiem samo opracowanie i wdrożenie standardów nie zapewnia określonego poziomu jakości usług edukacyjnych.

Ustalenie/określenie standardów kształcenia pielęgniarek, ewaluacji i ich modyfikacji wymaga systematycznego wzbogacania wiedzy i umiejętności z zakresu: zasad ustalania standardów, czynników warunkujących ich ustalenie, modeli strukturalnych standardów, procesu budowania standardów, podstawowych elementów standardów, metodyki budowania programów nauczania, określania środków i wyposażenia uczelni.

Uważamy, iż na każdym poziomie hierarchii standardy powinny być definiowane poprzez efekty kształcenia, które odnosi się do trzech podstawowych obszarów kompetencji: Wiedza, Umiejętności, Postawy.

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego jest otwarty na utworzenie grupy ekspertów w dziedzinie kształcenia pielęgniarek, celem podjęcia opracowania projektu nowelizacji standardów jako materiału do krajowej dyskusji.

Grupa ekspertów i grupy funkcjonujące w ramach sieci krajowej usytuowane w ośrodkach akademickich i szkołach wyższych – powinny wykorzystać propozycje Międzynarodowej Rady Pielęgniarek oraz bogate doświadczenia Komisji Programowej pracującej nad opracowaniem i wdrożeniem 3-letniego programu kształcenia pielęgniarek w 10. wybranych szkołach pielęgniarstwa na terenie całego kraju w latach 1994-1999.

Utworzone grupy powinny podjąć na wstępie prac, dyskusje wokół następującej problematyki:

- filozofia, wartości pielęgniarstwa i etyki;
- definicje pojęć: pielęgniarstwo, pielęgnowanie, pielęgniarka, pielęgniarka specjalista, odbiorca usług;
- definicje terminów: rola, funkcje zawodowe, czynności, zadania zawodowe, kompetencje,
- filozofia kształcenia pielęgniarek,
- standaryzacja w kształceniu zawodowym pielęgniarek w Polsce i krajach Unii Europejskiej,
- definicje norm/standardów, kryteriów/wskaźników;
- struktura opracowywania standardów kształcenia i ich grupy;
- sposoby formułowania standardów kształcenia i ich wskaźników;
- filozofia i psychologia ewaluacji, zasady ewaluacji, przedmiot i zakresy oceny programu kształcenia pielęgniarek, proces autoewaluacji, zastosowanie ewaluacji (jako podstawy do zmian) w edukacji i pielęgniarstwie;
- strategia wprowadzania zmian. Planowanie zmian, przeszkody i ich pokonywanie, podejścia innowacyjne.

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego uważa, że wspólnym obowiązkiem przedstawicieli ośrodków akademickich, szkół wyższych kształcących pielęgniarki, oraz pielęgniarek - praktyków jest podjęcie dyskusji i opracowanie projektu metodologii budowania standardów kształcenia pielęgniarek i autoewaluacji jakości kształcenia.

Przedstawione Zarządowi Głównemu propozycje modyfikacji standardów ogniskują wokół zmian z zakresu kierunkowych treści i godzin z przedmiotów lub zagadnień, tj.:

- wyodrębnienie przedmiotu: „Historia i rozwój Pielęgniarstwa”;
- wyodrębnienie przedmiotu „Bezpieczeństwo Pacjentów” zgodnie z zaleceniami WHO;

- wprowadzenie klasyfikacji praktyki pielęgniarskiej (np. ICNP) do programów z przedmiotów: Podstawy Pielęgniarstwa, Technologia Informacyjna i Języki obce;
- wprowadzenie do dziedzin klinicznych przedmiotu Choroby Zakaźne - na studiach pierwszego stopnia;
- zorientowanie prace dyplomowych na studium przypadku - na studiach pierwszego stopnia; prace powinny być prowadzone pod kontrolą nauczycieli akademickich posiadających prawo wykonywania zawodu pielęgniarki, minimum z tytułem magistra pielęgniarstwa;
- na studiach drugiego stopnia zawierających w standardach 40 % obowiązkowych treści z określonych przedmiotów, wykorzystanie pozostałych 60 % niezabudowanych treści na specjalizacje pielęgniarskie. Studia drugiego stopnia kończyłyby się nabyciem przez absolwentów zawodowych kompetencji specjalistycznych z podstawowych dziedzin pielęgniarstwa oraz tytułem magistra specjalisty w dziedzinie określonej specjalizacji. Rodzaj specjalizacji uwarunkowany byłby możliwościami danej uczelni - dotyczącymi kadry i bazy koniecznej do określonych dziedzin specjalizacji i zgodny z zapotrzebowaniem rynku pracy;
- badanie przydatności do zawodu za pomocą testów osobowości i zainteresowań lub/ i testów psychometrycznych, których wyniki mogłyby ukierunkowywać studentów do dalszej intensywnej pracy w ramach kształcenia przeddyplomowego i kształcenia ustawicznego;
- prowadzenie zajęć praktycznych w liczbie 1100 godzin przez nauczycieli akademickich posiadających prawo wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej w przypadku przedmiotów położniczych oraz praktyk zawodowych w liczbie 1200 godzin przez osoby posiadające prawo wykonywania zawodu pielęgniarki i realizujące świadczenia pielęgniarskie w praktyce.

Zgłoszone propozycje wymagają dalszych dyskusji i weryfikacji w kontekście nowych ramowych struktur kwalifikacji zawodowych/kompetencji, a proces ustalania standardów kształcenia powinien obejmować szerokie konsultacje w zespołach teoretyków i praktyków, w których uczestniczyliby również reprezentanci innych, pokrewnych zawodów, pacjentów i studentów.

Tłó:

Ustawa o Szkolnictwie Wyższym definiuje standardy kształcenia jako „zbiór reguł kształcenia na studiach wyższych, prowadzonych w różnych formach kierunków studiów, makrokierunków i studiów międzykierunkowych”.

Standardy kształcenia na kierunku pielęgniarstwo studia pierwszego stopnia i kierunku pielęgniarstwo studia drugiego stopnia - zgodnie z prawodawstwem polskim - są opracowane i zatwierdzone przez Ministra Edukacji i Nauki. (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. - Dz. U. Nr 164, poz.1166).

Obecne standardy są trzy poziomowe:

- Standardy ogólne, odnoszące się do wszystkich rodzajów i kierunków studiów;
- Standardy dziedzinowe (podstawowe);
- Standardy kierunkowe, odnoszące się do podstawowych kierunków studiów.

Ponadto obowiązek oceny jakości kształcenia zawodowego pielęgniarek (kadry, bazy, programu, wewnętrznego systemu jakości kształcenia) jest wdrażany od 2002 r. przez Krajową Radę Akredytacyjną Szkolnictwa Medycznego i Państwową Komisję Akredytacyjną.

Proces Boloński założył, iż studia są trzystopniowe:

- 1) studia pierwszego stopnia powinny dostarczyć podstawowej wiedzy odpowiadającej kierunkowi studiów, przygotować do zawodu, projektowania, wykonywania i ewaluacji własnej pracy.
- 2) studia drugiego stopnia powinny absolwenta:
 - wyposażyć w wiedzę i umiejętności pozwalające na badanie, konstruowanie i ewaluację w stosunku do własnej pracy i szerszych działań,
 - przygotować do badań, pomnażania swojej wiedzy oraz kreatywnego wykonania zawodu.
- 3) studia trzeciego stopnia powinny przygotować absolwenta do:
 - samodzielnego prowadzenia badań, umiejętnego przekazywania wiedzy innym,
 - doskonalenia umiejętności pracy z zespołami badawczymi.

Na Konferencji w Bergen (Norwegia), w maju 2005 r. przyjęto europejski system zapewnienia jakości, a w jego ramach europejski rejestr instytucji akredytacyjnych i struktury kwalifikacji absolwenta (European Framework for Qualification). Zalecono budowę takich samych ramowych struktur krajowych do 2007, a ich implementacji do 2010 r.

Europejska standaryzacja polega na tym, że akredytacje udzielane są na podstawie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości. Wśród zaleceń budowy takiego systemu jest unowocześnianie programów – ich aktualizacja względem nowych zdobyczy nauki w kraju i w świecie oraz dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy.

Międzynarodowa Rada Pielęgniarek wspiera narodowe stowarzyszenia w działaniach na rzecz rozwoju standaryzacji poprzez wydanie wytycznych do opracowania norm w kształceniu i praktyce w dziedzinie pielęgniarstwa (wydano w 1989 r., i 2009 r.).

Ustalone (zweryfikowane) standardy powinny zapewnić w nawiązaniu do wskazań Międzynarodowej Rady Pielęgniarek:

- kształcenie pielęgniarek zgodne z regulacjami prawnymi w kraju i Unii Europejskiej, i wspierać strategię kształcenia ustawicznego;
- kompetentną edukację i w konsekwencji kompetentną opiekę pielęgniarską, promocję zdrowia, zapobieganie chorobom;
- przygotowanie absolwenta spełniającego oczekiwania krajowego i europejskiego rynku pracy;
- jak najlepszy poziom wykonywania zawodu możliwy w obecnych warunkach społecznych, ekonomicznych, kulturowych w naszym kraju i w procesie realizacji wizji przyszłości;
- ścisłe związki między przyjętymi definicjami: pielęgniarstwo, pielęgniarka, pielęgniarka specjalista a opracowanymi standardami kształcenia;
- ogólność i elastyczność, umożliwiające kształtowanie talentów wyobraźni, kreatywności, innowacyjności, służące zmianie, rozwojowi zawodu i kryteriom oceny;
- wspieranie zawodu pielęgniarskiego pośród innych zawodów medycznych;
- działania na rzecz podwyższania poziomu wykonywania zawodu i identyfikowania się z nim;
- uwzględnianie dobra publicznego, partnerstwa, interdyscyplinarności działań;
- zgodność standardów uszczegółowionych opracowywanych na poziomie lokalnym (które będą zrozumiałe, odpowiednie, racjonalne, logiczne, adekwatne) ze standardami ogólnymi zatwierdzonymi przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Równolegle prowadzone będą prace nad określeniem procedur ewaluacji jakości kształcenia, a wyniki ewaluacji będą upowszechniane i stanowić będą podstawę do wprowadzania kolejnych zmian.

Pojęcie standardu (wprowadzone przez Międzynarodową Radę Pielęgniarek – MRP - jako norma) rozumiemy jako wzorzec do porównania produktu, usługi edukacyjnej z określonymi wymaganiami oraz jako gwarancję jakości; a wdrożenie systemów standardów edukacyjnych (ustalających warunki dla procesów edukacyjnych, przebieg procesów, efekty) jako podstawę utrzymania i rozwoju ustalonego poziomu jakości kształcenia pielęgniarek.

Zmiany standardów kształcenia pielęgniarek warunkuje wiele czynników, m. in.: ciągłe dążenie do najwyższej dbałości o jakość usług edukacyjnych i opieki pielęgniarskiej, zmieniające się potrzeby pacjentów, zmiany w modelu i praktyce opieki zdrowotnej i społecznej, reorientacja opieki na podstawową opiekę zdrowotną, wyniki badań służące rozwojowi praktyki pielęgniarskiej, nowe technologie, nowe tendencje w systemie oświatowym wyrażające się zwiększeniem autonomii szkół i budowaniem przez szkoły własnych systemów badania jakości.

Mając na uwadze troskę o jakość ewaluacji szkoły należy zawsze łączyć metodologiczny profesjonalizm z zasadami etyki.

Warszawa 8 czerwca 2009

Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie Zarząd Główny www.ptp.na1.pl
Al. Reymonta 8 lok 12 tel +48 (0) 22 663 63 45; fax: 48 (0) 22 398-18-5;
email: zgptpiel@gmail.com
OPP KRS 0000065610